

PERE ANTONI BERNAT: *Comèdia de la General Conquesta de Mallorca*, Barcelona: Edicions UIB, Ajuntament de Palma, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019; «Biblioteca Marian Aguiló» 55.

CATALINA MARTÍNEZ TABERNER
 Universitat de Barcelona
 catimt1@gmail.com

Comèdia de la General Conquesta de Mallorca és una peça teatral del segle XVII de temàtica civil i escrita en català. La singularitat del tema i l'escàs nombre d'obres de teatre Barroc en aquesta llengua a Mallorca avalen la necessitat de l'edició. Fou profusament representada, de la qual cosa ja va donar compte MAS I VIVES (2013). Curiosament, poques coses es coneixen de l'autor, Pere Antoni Bernat, fins i tot no sabem si aquest és el seu nom o un pseudònim, si va escriure més obres o va ser l'única. August Darder, curador de l'obra i autor de la introducció, remarca: «És estrany que no se'n sàpiga res, tenint en compte que l'obra que va escriure, detalls a part, respon a una elaboració que demostra uns coneixements teatrals i estètics evidents» (p. 5).

Comentarem els apartats més significatius de la introducció, malgrat que no seguirem l'ordre en què es presenten al llibre.

August Darder fa una feina comparativa dels 6 manuscrits que ha fet servir per tal de datar-los (és del tot recomanable la lectura de DARDER 2017). N'hi ha tres, a més del que ha servit per a la transcripció, de datats: 1778, 1789 i 1859. A partir de la comparació de diversos fragments constata les diferències i els afegits d'algunes escenes o la fidelitat d'altres.

En la introducció analitza diversos aspectes, començant pel tema de l'obra i el seu desenvolupament, com s'emmarca dins les «comèdies de moros» i com la trama segueix els postulats de Lope de Vega (1609) en *El arte nuevo de hacer comèdies en este tiempo*. Darder explica un per un com s'apliquen les directrius de Lope de Vega a la *Comèdia de la General Conquesta de Mallorca*, com són: la mescla d'elements tràgics i còmics, la unitat d'acció, la divisió de l'obra en tres actes, l'adequació del llenguatge als diferents estatus socials dels personatges i, finalment, la versemblança.

També ens informa de l'activitat teatral a la segona meitat del XVII a Mallorca, del nombre d'obres que es van representar i dels llocs on se solien portar a escena. La *Comèdia*, pel seu argument, sol relacionar-se amb la festivitat del 31 de desembre, dia de la commemoració de la conquesta de Mallorca per Jaume I, però no hi ha, per ara, dades certes que puguin assegurar que en aquelles dates es representava.

Un dels apartats més minuciosos, segons el meu parer, és el que analitza l'*Estructura de l'obra a partir de la distribució dels versos*, és a dir, segons les directrius formals del barroc. Darder distingeix 16 blocs d'acció i en cadascun correspondria un estrofisme diferent, per exemple, el primer aniria fins al vers 160 i es

compondria de quartetes creuades heptasil·làbiques que narren «un diàleg entre Jaume I, el comte d'Empúries i Ramon de Montcada. Don Nunyo que acaba d'arribar de Mallorca, explica com ha anat l'ambaixada amb el xeic. El diàleg és tens i es narren fets succeïts recentment» (p. 14). I així s'analitza tota l'obra fins arribar a la conclusió:

[...] bàsicament, les quartetes correspondrien a escenes en què es parla de fets recents, [...]. Tant les dècimes com els apariats apareixen en escenes retòriques [...]. Els apariats són més presents en escenes en què els personatges es refereixen a fets immediats [...]. En canvi, les dècimes apareixen en escenes en què el diàleg o el monòleg [...] són més abstractes i retòrics (ps. 17-18)

En un altre punt entra en l'anàlisi del contingut ideològic de la *Comèdia*, que s'enquadra en l'exaltació de la fe catòlica i la figura de la Mare de Déu enfront dels sarraïns.

En els criteris de transcripció, cal reconèixer la feina feta, perquè l'opció triada ha estat «afavorir la unitat de l'obra i facilitar-ne la lectura». Aquesta és una de les opcions que s'utilitzen a l'hora de fer la transcripció de manuscrits d'obres literàries, perquè es prioritza la lectura procurant no malbaratar l'esperit de l'obra ni la llengua representativa de l'època. Quan es llegeix la *Comèdia* crec que aquest punt ha estat ben resolt, la lectura flueix malgrat els entrebancs dels castellanismes propis de l'època.

També cal remarcar l'apartat on s'expliquen els canvis realitzats en la transcripció del document. Tots els canvis són raonables, però hi ha un problema terminològic que cal esmentar, quan diu: «A part de l'aspecte lingüístic pròpiament dit hi ha el de l'ortografia, l'estudi de la qual ens permet conèixer, de retruc, l'estat de la llengua» (p. 37). En un manuscrit de 1683 no podem parlar d'ortografia. El terme ortografia, segons el Diccionari de la Llengua Catalana, significa: «Branca de la gramàtica normativa que estableix l'escriptura correcta dels mots i d'altres signes gràfics d'una llengua». En el segle XVII no hi ha normativa, ni norma, com a màxim hi ha tradició. Podem parlar de grafia i com aquesta grafia es troba influenciada per altres llengües que allunyen l'escriptura de la tradició o no, podem veure fins a quin punt aquesta grafia mostra trets fonològics propis, en aquest cas del català de Mallorca. Podem analitzar el lèxic i la morfosintaxi. Podem veure fins a quin punt s'utilitza un codi d'un grau de formalitat alt, com es reflecteix en l'ús de l'article literari enfront de l'ús de l'article dialectal es/sa. Podríem fer una anàlisi lingüística acurada, que en aquest cas no s'ha fet, però que tampoc calia perquè ja entràriem en un altre camp.

Per finalitzar el comentari només cal dir que l'estudi portat a terme per Dar-der excel·leix en la coneixença dels paràmetres del teatre barroc i en l'anàlisi de l'obra.

BIBLIOGRAFIA

- DARDER (2017): August Darder, «La Comèdia de la General Conquesta de Mallorca en relació amb el context cultural del sis-cents», *SCRIPTA, Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, 10, ps. 131-147.
- MAS I VIVES (2013): Joan Mas i Vives, *Estudis teatrals*, Barcelona: Edicions UIB, Institut d'Estudis Baleàrics, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

VIGO I SQUELLA, Joana de: *Ifigenia a Tàurida. Traducció d'Iphigénie en Tauride de Claude Guimond de la Touche*, Barcelona: Edicions UIB, Institut Menorquí d'Estudis, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019; «Biblioteca Marian Aguiló» 54.

CATALINA MARTÍNEZ TABERNER

Universitat de Barcelona
 catimt1@gmail.com

Quan arriba aquest llibret a les mans d'un lector, aquest lector o lectora no pot deixar de sentir admiració cap aquesta dona traductora d'una obra de la literatura francesa del XVIII, d'un autor, Claude Guimond de la Touche, seguidor de l'estètica neoclàssica, de l'òrbita de Voltaire, tal com ens expliquen Maria Paredes i Josefina Salord en la llarga i imprescindible introducció que acompanya la versió de Joana de Vigo.

El llibre es divideix en dues parts. En primer lloc tenim la introducció, com ja hem esmentat, de Maria Paredes i Josefina Salord, dues grans especialistes de l'època de la Il·lustració a Menorca, com acredita la seva trajectòria investigadora. Aquest llarg estudi ens informa de la figura de Joana de Vigo amb un esbós biogràfic i l'esment d'altres traduccions de l'autora, en total 7, que va anar escrivint fins al 1805. Aquestes traduccions són una bona mostra dels interessos de l'autora:

Allò que és evident, però, és la coherència de la seva tria, fruit de la familiaritat amb alguns dels textos més representatius de reconeguts autors francesos de la Il·lustració com Guimond de la Touche, La Harpe o Buffon i d'altres siscentistes, com Fénelon o Fleury, que assoliren la seva màxima difusió a través de nombroses edicions que s'imprimiren al llarg del segle XVIII i durant les primeres dècades del XIX. (p. 10)

La introducció segueix amb l'anàlisi de l'obra: primer, tenim la figura de Guimond de la Touche i el que representa en la renovació del discurs sobre la tragèdia al llarg del XVIII; segueix l'estudi de les diferents obres teatrals d'*Ifigenia*, és a dir, es contraposen les principals *Ifigenies*, les diferents trames que es desenvolupen en